

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt IV. De tribus viis, quibus subditi possunt defectus, quos noverint, Vistatori manifestare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

CAPVT IV.

De tribus viis, quibus subditi possunt defectus, quos noverint, Visitatori manifestare.

Diximus de examine, & interrogationibus à Prælo faciendis: restat, ut modum, & viam explicemus, quam subditi in manifestandis aliorum culpis tenere debent, ne facile in re tanti momenti aberrare contingat.

Trifariam potest quis in visitatione alterius culpam Prælo manifestare, 1. Via accusationis, scilicet quando quis defert crimen in libello accusatorio ad publicam vindictam legitima interueniente subscriptione. 2. Via denunciationis iuridicæ. 3. Per viam denunciationis evangelicæ. Veratur autem discrimen non modicum inter hanc triplicem viam; nam, ut ab accusatione, & denuncatione iudiciali incipiam, hæc inter se in multis differunt. Primò, quia accusatio est delatio criminis ad Iudicem gratia punitionis delicti, cum obligatione probandi delictum: iudicialis verò denuncatio est manifestatio criminis iudicè facta Prælo, ut ipse, seruatò juris ordine, corrigat, puniat, ac bono communi, prout sibi videbitur expedire, prospiciat. 2. differunt, quia debet fieri in scriptis accusatio: denuncatio verò sufficit, si fiat solo verbo, ut colligitur ex Cap. Super his, extra, de iudiciis. 3. Petrus ab Angelis lib. supra cit. 1. par. cap. 9. & scientiæ, ac zelo probandi onus relinquens, ut inferius differemus.

Præterea accusatio, & denuncatio iudicialis differunt, nam accusator nunquam potest assu- mi in testem; denunciator verò iudicialis potest esse simul, & testis, prout aperte colligitur ex Cap. In omni negotio, de testibus, scriptur. 3. Docent Sorò, de secreto, membro. 2. q. 4. part. 4. l. c. 6. & lib. 5. De iustitia, quest. 6. art. 2. concl. 4. Navarrus in Rubrica de iudiciis n. 19. & nos inferius Tract. 2. Cap. 8. plenius probabimus.

Denuncatio iudicialis, & Evangelica, (omissa nunc accusatione, quam ab Evangelica denuncatione differre dubium non est) multum etiam inter se differunt; nam in Evangelica, nunquam iudiciali processui datur locus, neque ullum iudicii stèpitem admittit, sed regulariter movet Prælatum ad solam paternam delinquentis correctionem, emendamque, vel ad summum potest aperire viam iudici, vel per famam, vel per aliud æquivalens, ut ipse novum instituat procedendi modum, per viam inquisitionis ex munere, servatis tamen servandis, ut infra Tract. 2. dicemus. In denuncatione verò iudiciali semper iudicialiter poterit procedere Prælatum, si ei expedire videbitur. Præterea in Evangelica non exigitur à denunciatore, neque à testibus iuramentum; in iudiciali verò, & à reo, & à testibus postulatur. Demùm (ut uno verbo concludam) in iudiciali omnia substantialia iudicii observari debent, quæ tali procedendi modo competunt; in Evangelica nihil aliud requiritur, quam charitativus & paternus affectus ad corrigendos delinquentes, forma inferius à nobis præscribenda.

Tribus modis possunt defectus in visitatione Prælo manifestari.

Accusatio & denuncatio iudicialis, in quibus differant.

Legend. Quia accusator tenetur probare, & si deficiat in probatione, pœna talionis multari debet: denunciator verò non tenetur ad probationem, sed iudici tantum delicta manifestare, Prælati conscientia, ac zelo probandi onus relinquens, ut inferius differemus.

Præterea accusatio, & denuncatio iudicialis differunt, nam accusator nunquam potest assumi in testem; denunciator verò iudicialis potest esse simul, & testis, prout aperte colligitur ex Cap. In omni negotio, de testibus, scriptur. 3. Docent Sorò, de secreto, membro. 2. q. 4. part. 4. l. c. 6. & lib. 5. De iustitia, quest. 6. art. 2. concl. 4. Navarrus in Rubrica de iudiciis n. 19. & nos inferius Tract. 2. Cap. 8. plenius probabimus.

Denuncatio iudicialis & Evangelica in quibus differant.

vestitu, & aliis servet? 10. De exemplo & doctrina Prælatorum, & an singulis octo diebus Capitulum Conventuale celebretur, & subditis, tam in necessitatibus spiritualibus, quam in corporalibus paterna charitate subveniatur? 11. An de rebus omnibus sufficienter, & æqualiter, inspectis ætatibus, & necessitatibus, omnibus provideatur; maximè debilibus & ægrotis? præcipuè petat, an spiritu paterno oves sibi commissas, tam in temporalibus, quam in spiritualibus regat & gubernet: vel potius in spiritu vehementi, & virga ferrea, ita ut subditi non audeant ipsum adire, eique confidenter cor suum, suasque necessitates corporales aperire? Et an communiter omnibus amabilem se præbeat, & æqualitatem erga omnes ita servet, ut saltem exterius non videatur personarum acceptator. 12. Quomodo officiales domus se gerant in suis officiis? 13. An exercitia spiritualia à singulis juxta nostras Constitutiones quotannis fiant, ac uniuscujusque spiritum exploret de Orationis modo, de præsentia DEI, de passionum mortificatione, tentationesque sciscitari studeat. In domo maxime Novitiorum præter hæc inquirat de recta Novitiorum educatione, & an Magister regulas in instructione descriptas observet?

Idem faciat proportionaliter in Collegio circa literarum profectum, & an Prior, & Magister Regulas pro studiis ipsis datas exactè observent. Præterea examinet libros computi, & sub præcepto visitationis petat, tam à Prælo, quam à Discretis veram, & apertam, tam accepti, quam expensæ rationem: & præterea quibus debitis Monasterium graveur, & præcipuè hoc debet præstare in Monialium Conventibus.

Hoc Catalogo continentur ferè omnia, quæ inquiri debent. Sed ex his, quid à singulis rogandum sit, prudentiæ Visitatoris relinquimus; non enim hæc omnia omnibus proponenda sunt. Si judicaverit expedire, ut aliqua sibi majoris momenti scripto dentur, scripta servet diligentissimè, caveatque ne minimo quidem indicio eos, qui sibi aliquid produnt, referat.

In visitatione verò Monialium eadem ferè proportionaliter quæri possunt: præcipuè petat de Confessariis, (maximè si sint sæculares) de eorum vita, & conversatione, & an aliquam familiaritatem sæcularem cum aliqua Moniali habeant? Deindè sedulo scrutetur, an in victu, & vestitu sit aliquis abusus, vel diversitas? & an sæculares, sive Religiosi frequenter cum Priorissa, vel alia converentur? Clausuram diligenter inspiciat: confessionaria, tam intus, quam foris, rotasque introspeciat: præterea de bonis temporalibus, ac Monasteriorum redditibus attentè perquirat, & omnes computorum libros evolvat. Demùm in fine visitationis, tam Religiosorum, quam Monialium præcipiat, ut nemo agat illo modo amplius de culpis in visitatione correctis, inquirendo quis fuerit denunciator, aut quis omiserit denunciare, vel indicare aliquid Prælo.

LESU
Spirit.
II

Præterea denunciatio juridica contingere potest, quando impositio præcepto à Visitatore, ex vi illius præcepti denunciat quis juridicè, vel publicum, vel secretum peccatum. Secundò etiam contingit, cum nullo præcepto imposito denunciantur Prælato similia peccata. Prima & secunda denunciatio propriè dicitur judicialis; quia fit Prælato, tanquam iudici. Potest etiam publica appellari, quia fit ad publicam utilitatem, hoc est, ad punitionem criminis. Quibus adjungi potest privata denunciatio, quæ fit, ut quisque habeat sui damni compensationem. Eodem fermè modo Evangelica denunciatio fieri potest, sive imposito præcepto, sive non, qua Prælato manifestatur peccatum, tam privatum, quam publicum, tam ut bono communi, quam ut utilitati privatæ spirituali consulatur; prout latius explicabimus inferius à Capite s. hujus Tractatus.

Omissa verò nunc accusationis forma, ut potè quæ Religiosorum paci, & tranquillitati minimè videtur expedire, ac proinde releganda omnino est à Religionibus Reformatis, & benè institutis. Quare meritò in aliquibus Regnis, ut in Regno Galliarum, & aliis Rebus publicis non permittitur accusare, cum nullum sit crimen, quod non possit per viam denunciationis juridicæ manifestari, ac per ejus punitionem bono communi sufficienter consuli. De utraque igitur denunciatione, tam juridica, quam Evangelica, sed prius de Evangelica, dante DEO, disseremus.

CAPUT V.

De denunciatione Evangelica Prælato facienda, non ut iudici, sed ut patri: & prius de correctione fraterna.

Denunciatio Evangelica, quæ quid sit, & quando obliget.
Solent Doctores inter denunciations Prælato faciendas denunciationem Evangelicam priori loco annumerare: est autem Evangelica denunciatio, peccati alicujus apud Prælatum manifestatio, non ad punitionem, sed potius ad emendationem fratris ordinata; vel ad evitandum, vel resarciendum damnum Reipublicæ, vel tertii, ubi opus fuerit: cum quis coincidit denunciatio canonica, ut Doctores affirmant: hæc autem locum habet, quando peracta fraterna correctione, frater non emendatus, recurrit corrigens ad Prælatum, denunciando illi peccatum, ut delinquens ab ipso paternè corrigatur, & damno imminente, vel illato provideatur: & quia hæc denunciatio fraternam correctionem præsupponit, ideo prius de correctione fraterna disseremus; quia ubi est locus correctionis fraternæ, ultra non est progrediendum.

Corruptio fraterna cadet sub præcepto obligante, jure divini, sub mortali.
Prima conclusio: Correctio fraterna jure divino cadit sub præcepto obligante sub peccato mortali. Conclusio est communis omnium Theologorum in 4. dist. 18. & D. Thomæ 2. 2. q. 33. art. 2. & 6. Probatum primò ex illo Matthæi 18. Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe illum, &c. Conclusio est de fide, ut docet Valentia, disput. 3. q. 10. puncto 2. Hanc probat D. Thomas, q. 33. art. 7. & Disputatus, q. de correctione fraterna art. 2. Primò, quia ex præcepto te-

nemur ad dilectionem proximi; dilectio autem eò præcipuè tendit, ut ei quem diligimus, bonum velimus; nam amare aliquem, nihil aliud est, quam velle ei bonum.

Triplex autem est hominis bonum: aliud exterius, quod in exterioribus consistit; quod inter alia bona minimum est; & secundum hoc bonum, tenetur homo sub venire proximo per elemosinæ corporalis largitionem. Aliud est bonum hominis, quod est bonum corporis, in quo etiam tenemur in corporalibus homini operari. Tertium verò, & principale bonum est bonum virtutis, cui contrariatur malum peccati: ad hoc autem bonum consequendum, vel malum vitandum tenetur homo plusquam in aliis bonis ex charitate proximo auxilium ferre, & eò præcipuè, quando magis spectat ad rationem dilectionis ex charitate: & ideo tenetur homo ex præcepto dilectionis, proximo auxilium ferre ad virtutem consequendam; & fratrem in peccato existentem retrahere, ipsum corrigendo.

Secunda conclusio: In correctione fraterna primò consulendum est conscientia proximi, deinde secundariò ejus fama. La D. Thomas loci citatu ubi supra, & probat sequentibus rationibus. Prima pars probatur, quia finis correctionis fraternæ est emendatio proximi, quem intendimus à peccati periculo liberare. Duplex autem periculum imminet homini ex peccato, nempe scilicet periculum conscientia, & periculum famæ. Hæc autem duo ita ad invicem sunt ordinata, ut conscientia omninò famæ præferatur. Hoc igitur ordine Dominus voluit correctionem fraternam fieri, & primò quidem, si possibile sit, conscientia fratris provideatur per correctionem fraternam, ita ut in nullo fama lædatur: deinde quia conscientia est famæ præferenda, si aliter frater emendari non potest, quam cum dispendio famæ, ea de causa ordinavit Dominus, ut publicè denunciaretur; Quod si ista iam ad publicam denunciationem procederetur, frater patereut dispendium suæ famæ, quod quidem vitari omnino debet.

Confirmatur 1. quia fama unicuique est necessaria, tam propter seipsum, quam propter alios.

In primis propter seipsum, quia bona fama est præcipuum inter exteriora bona; & secundum illud Proverb. 22. Melius est nomen bonum, quam divitiæ multa, ea quidem ratione, quia bona fama reddit hominem idoneum ad humana officia exequenda in conversatione humana. Et ideo dicitur Eccli. 4. 1. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam nulle thesauri pretiosi, & magni. Sicut igitur peccator, qui absque necessitate causaret dispendium divitiarum; ita quidem multo amplius, si esset causa dispendii famæ, absque necessitate ejus peccatum publicandum.

Præterea fama homini est necessaria; quia propter conversationem famæ, homo multoties abstinere à peccatis, Quare cum aliquis videt se famam amisisse, pro nihilo ducit peccare. Unde Hieron. super Matth. Corripendus est scorsim frater; ne si semel pudorem, aut verecundiam amisserit, permaneat in peccato.

Nec solum propter seipsum fama est necessaria unicuique; sed etiam propter alios. Primò, quia homines peccatorum alicujus audientes, scandalizantur, & contemnunt quandoque non solum